

# 1 INLEIDING

## 1. Het Alfabet

### 1. HET ALFABET EN DE UITSPRAAK

naam van de letters		hoofdletters	kleine letters	(school)uitspraak
alfa	ἄλφα	A	α	a
bêta	βῆτα	B	β	b
gamma	γάμμα	Γ	γ	g (als in 't Engels 'good') <sup>1</sup>
delta	δέλτα	Δ	δ	d
epsilon	ἒ ψιλόν	E	ε	e
dzêta	ζῆτα	Z	ζ	dz
êta	ἦτα	H	η	ê (als in 't Frans 'bête')
thêta	θῆτα	Θ	θ	th
iota	ἰῶτα	I	ι	i
kappa	κάππα	K	κ	k
labda	λάμβδα	Λ	λ	l
mu	μῦ	M	μ	m
nu	νῦ	N	ν	n
ksi	ξῖ	Ξ	ξ	ks
omikron	ὀ μικρόν	O	ο	o
pi	πί	Π	π	p
rho	ῥῶ	P	ρ	r
sigma	σίγμα	Σ	σ, ς <sup>2</sup>	s
tau	ταῦ	T	τ	t
upsilon	ῦ ψιλόν	Υ	υ	u
phi	φῖ	Φ	φ	f
chi	χῖ	X	χ	kh/ch (harde g)
psi	ψῖ	Ψ	ψ	ps
omega	ὦ μέγα	Ω	ω	oo

<sup>1</sup> Vóór een γ, κ, χ of ξ werd de γ uitgesproken als onze ng in bv. bang: ἄγγελος (uitspraak: angelos), ἄγκυρα, ἔγχος, σφίγξ.

<sup>2</sup> ς wordt geschreven aan het eind van een woord: στάσις.

### 2. KLINKERS EN TWEETKLANKEN

De klinkers:

ε en ο zijn kort,  
α, ι en υ zijn kort of lang,  
η en ω zijn lang.

De tweeklanken zijn ((school)uitspraak):

αι aj  
ει ei (oorspronkelijk ee, als in 'zee')  
οι oj  
αυ au  
ευ ui (oorspronkelijk eew, als in 'eeuw')  
ου oe (oorspronkelijk oo, als in 'doos')

## 2. Bijzonderheden

### 1. DE IOTA SUBSCRIPTUM

Bij een lange klinker staat de iota onder de klinker:

lange α + ι: α̣ aaj  
 η + ι: η̣ êj  
 ω + ι: ω̣ ooj

Zo'n 'erondergeschreven' iota heet *iota subscriptum*.

### 2. DE SLOT -v

Bij de overzichten van de naamwoorden en werkwoorden zie je vaak aan het eind van een woord de aanduiding *-(v)*. Dit betekent dat deze *-v* er wél of niet kan staan. Hij wordt vaak weggelaten vóór woorden die met een medeklinker beginnen:

Ἡρακλῆς οὐκ ἔστι θεός  
 Ἡρακλῆς ἐστὶν ἥρως

### 3. UITVALLEN VAN DE EINDKLINKER

De korte *α*, *ε*, *ι* of *ο* kunnen uitvallen als het volgende woord met een klinker begint. Dit heet *elisie* (Latijn: 'uitsloting'):

ὁ δ' Ἡρακλῆς (δ' i.p.v. δὲ)  
 τοῦτ' ἐστὶν (τοῦτ' i.p.v. τοῦτο)  
 ἀλλ' ἐγώ (ἀλλ' i.p.v. ἀλλὰ)

### 4. DE LEESTEKENS

De Griekse leestekens zijn gelijk aan de onze, op twee na:

- als vraagteken (?) wordt de punt-komma (;) gebruikt
- een hoge punt (·) wordt gebruikt bij wijze van onze punt-komma (;) of dubbele punt (:).

## 3. Spiritus en accenten

### 1. SPIRITUS ASPER EN LENIS

Begint een woord met een klinker of tweeklank, dan staat daarop een zgn. *spiritus* (een 'kommaatje'):

ˊ = *spiritus lenis* (Latijn: 'zachte ademtocht'):  
 ἀκρόπολις burcht (uitspraak 'akropolis')

ˋ = *spiritus asper* ('harde ademtocht'):  
 ἦρως held (uitspraak 'hêroos')

### Onthoud

**Spiritus lenis** is in de uitspraak niet als een aparte klank hoorbaar.

**Spiritus asper** stelt een h-klank voor.

Let op de *spiritus* bij hoofdletter en tweeklank:

- bij een hoofdletter staat de *spiritus* ervóór:  
 Ἡρακλῆς Herakles,
- bij een tweeklank staat de *spiritus* op de tweede klinker:  
 αὐτός zelf

Ook een *ρ* heeft aan het begin van een woord een *spiritus asper*:  
 ῥᾶδιος gemakkelijk

### 2. DE ACCENTEN

Bijna alle Griekse woorden hebben een accent.

De accenten zijn: ˊ (*acutus*), ˋ (*gravis*) of ˜ (*circumflexus*).

Het Griekse accent was een muzikaal accent: een lettergreep met accent klonk hoger dan een lettergreep zonder accent:

- de *acutus* (ˊ) duidt een klimmende toon aan,
- de *circumflexus* (˜) een klimmend-dalende toon, en
- de *gravis* (ˋ) een half-klimmende toon.

Het accent ´ (*acutus*) staat op de laatste, voorlaatste of voorvoorlaatste lettergreep. De *acutus* kan alleen op de voorvoorlaatste staan als de slotklinker kort is:

πατήρ	vader
δεσπότης	meester
ἄνθρωπος	mens

Het accent ˘ (*circumflexus*) staat op de laatste of voorlaatste (lange) lettergreep. De *circumflexus* kan alleen op de voorlaatste staan als de slotklinker kort is:

Ἡρακλῆς	Herakles
δοῦλος	slaaf

Een *acutus* ´ op de laatste lettergreep wordt *gravis* ` als een geaccentueerd woord volgt:

πατήρ θεῶν	vader der goden
------------	-----------------

Het accent kan helpen woorden te onderscheiden:

ὁ Ἀχιλλεύς ζητεῖ τὸν Ἑκτορα	Achilles zoekt Hektor
ζητεῖ τὸν Ἑκτορα	zoek Hektor (gebiedende wijs)

οὐκ ἐγώ, ἀλλὰ σύ	niet ik, maar jij
τὰ ἄλλα δῶρα	de andere geschenken

τίς;	wie?
τις	iemand

# 2 HET LIDWOORD

## 1. Algemeen

### 1. HET BEPAALD LIDWOORD

Er zijn in het Grieks mannelijke, vrouwelijke en onzijdige lidwoorden. Er zijn alleen bepaalde lidwoorden:  $\acute{\omicron}$ ,  $\acute{\eta}$ ,  $\tau\acute{o}$  (Nederlands: ‘de’, ‘het’). Zij geven het geslacht aan van de naamwoorden waar ze bij horen.

### 2. DE NAAMVALLEN

De lidwoorden met het erbij horend naamwoord hebben verschillende uitgangen. Met deze uitgangen worden de naamvallen kenbaar gemaakt. Het lidwoord heeft hetzelfde geslacht, naamval en getal (enkel- en meervoud) als het erbijhorend naamwoord. Dit heet **congruentie**: het lidwoord congrueert met het zelfstandig naamwoord. Het Grieks heeft vijf naamvallen en iedere naamval heeft zijn eigen functie. De meest voorkomende functies ervan zijn:

1. **Nominativus** (eerste naamval): geeft aan het onderwerp, het naamwoordelijk deel van het gezegde en de aangesproken persoon
2. **Genitivus** (tweede naamval): geeft een relatie tot een ander naamwoord aan, o.a. de bezitter: ‘van . . .’, en is aanvulling bij bepaalde werkwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en voorzetsels
3. **Dativus** (derde naamval): geeft o.a. het meewerkend voorwerp aan en (bij zaken) de oorzaak waardoor of het middel waarmee iets gebeurt. Ook wordt het als een aanvulling bij bepaalde werkwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en voorzetsels gebruikt
4. **Accusativus** (vierde naamval): geeft o.a. het lijdend voorwerp aan en is aanvulling bij voorzetsels
5. **Vocativus**: geeft de aangesproken persoon aan, maar hiervoor wordt meestal de nominativus gebruikt.

In Hoofdstuk 9 worden de functies van de naamvallen stuk voor stuk besproken.

## 2. Overzicht van het lidwoord

	mnf.	vrf.	onz.
nom. ev.	$\acute{\omicron}$	$\acute{\eta}$	$\tau\acute{o}$
gen.	$\tau\acute{o}\tilde{\upsilon}$	$\tau\acute{\eta}\tilde{\varsigma}$	$\tau\acute{o}\tilde{\upsilon}$
dat.	$\tau\acute{\omega}$	$\tau\acute{\eta}$	$\tau\acute{\omega}$
acc.	$\tau\acute{o}\nu$	$\tau\acute{\eta}\nu$	$\tau\acute{o}$
nom. mv.	$\acute{o}\iota$	$\acute{\alpha}\iota$	$\tau\acute{\alpha}$
gen.	$\tau\acute{\omega}\nu$	$\tau\acute{\omega}\nu$	$\tau\acute{\omega}\nu$
dat.	$\tau\acute{o}\iota\varsigma$	$\tau\acute{\alpha}\iota\varsigma$	$\tau\acute{o}\iota\varsigma$
acc.	$\tau\acute{o}\upsilon\varsigma$	$\tau\acute{\alpha}\varsigma$	$\tau\acute{\alpha}$

### Onthoud 1

Het mannelijk en onzijdig lidwoord hebben in alle naamvallen dezelfde vormen, behalve in de nominativus en accusativus.

### Onthoud 2

De nominativus en de accusativus onzijdig hebben altijd dezelfde vorm.

### Onthoud 3

De nominativus en accusativus van het onzijdig meervoud gaat altijd uit op  $-\acute{\alpha}$ .

### Onthoud 4

De genitivus meervoud van het mannelijk, vrouwelijk en onzijdig gaat altijd uit op  $-\acute{\omega}\nu$  (Je kunt hieraan dus niet het geslacht herkennen).

### 3. Het gebruik van het lidwoord

#### a. Terugverwijzend

Het Grieks kent alleen het bepaalde lidwoord. Het wijst terug naar een al eerder genoemde persoon of zaak. Een zelfstandig naamwoord zonder lidwoord vertalen we vaak met ‘een’:

ἐνταῦθα λέων οἰκεῖ

daar woont een leeuw

ὁ δὲ λέων σπήλαιον οἰκεῖ

de leeuw woont in een grot

#### b. Als bezittelijk voornaamwoord

Het lidwoord wordt vaak gebruikt wanneer er sprake is van iets dat iemand bezit of bij hem hoort:

ὁ Ἡρακλῆς τὸ τόξον φέρει

Herakles draagt z'n boog

σῶζε τοὺς φίλους

red je vrienden

#### c. Bij naamwoordelijk deel van het gezegde

Bij εἶμι ‘zijn’ en γίνομαι ‘worden’ staat het naamwoordelijk deel van het gezegde zonder lidwoord wanneer het nieuwe informatie bevat:

Ἡρακλῆς ἐστὶν ἦρωσ

Herakles is een held

Ἀφροδίτη ἐστὶν αἰτία

Afrodite is de oorzaak

Het lidwoord staat er wél bij als het naamwoordelijk deel van het gezegde al bekend is uit het voorafgaande:

ὁ δὲ Ἰόλαός ἐστιν ὁ φίλος

Jolaos is de/zijn vriend

#### d. Bij eigennamen

Bij eigennamen kunnen lidwoorden staan:

(ὁ) Ἡρακλῆς Herakles

(αἱ) Ἀθῆναι Athene

#### e. Substantiveren (‘tot zelfstandig naamwoord maken’)

Het lidwoord kan een bijvoeglijk naamwoord, infinitivus, participium, voorzetsel-groep en een bijwoord tot zelfstandig naamwoord (*substantivum*) maken:

οἱ ἄριστοι de besten

τὸ λέγειν het spreken

ὁ λέγων de spreker

οἱ περὶ Ἀλέξανδρον

Alexander en zijn omgeving

οἱ νῦν

de mensen (van) nu, de tegenwoordige mensen

#### f. Als aanwijzend voornaamwoord

Het lidwoord wordt soms als aanwijzend voornaamwoord gebruikt, zoals in de vaste verbinding:

ὁ μὲν . . . ὁ δέ

deze . . . die, de een . . . de ander

οἱ μὲν . . . οἱ δέ

sommigen . . . anderen

ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ (en ook de meervoudsvormen) aan het begin van een zin slaan terug op een zojuist genoemde persoon of zaak en zijn nooit gelijk aan het onderwerp van de voorafgaande zin:

παρεκάλεσα τοὺς γείτονας· οἱ δὲ ἦλθον

ik nodigde de burens uit; (en) zij kwamen

# 3 HET ZELFSTANDIG NAAMWOORD

## 1. Algemeen

### 1. DE NAAMVALLEN

In het Grieks heeft het zelfstandig naamwoord (*substantivum*) verschillende uitgangen. Met deze uitgangen worden de naamvallen kenbaar gemaakt. Het Grieks heeft vijf naamvallen, namelijk nominativus, genitivus, dativus, accusativus en vocativus (de aangesproken persoon, meestal gelijk aan de nominativus).

### 2. DE VERBUIGINGSGROEPEN

De verschillende vormen (naamvallen) van een zelfstandig naamwoord worden ondergebracht in een verbuigingsgroep of *declinatie*. Het Grieks kent drie van zulke verbuigingsgroepen:

1. **De η/α-groep** (eerste declinatie). De woorden van deze groep hebben een stam op **-α**. De nominativus gaat uit op:
  - a. **-η** (gen. **-ης**), bijv. **ἡ μάχη** strijd
  - b. **-ᾶ** (gen. **-ᾶς**), bijv. **ἡ χώρα** land, streek
  - c. **-ᾱ** (gen. **-ᾱς**), bijv. **ἡ θάλαττα** zee
  - d. **-ης** (gen. **-ου**), bijv. **ὁ δεσπότης** heerser, meester
  - e. **-ας** (gen. **-ου**), bijv. **ὁ νεανίας** jongeman

#### Onthoud 1

Tot de η/α-groep behoren de

- vrouwelijke woorden op **-η/-α**
- mannelijke woorden op **-ης/-ας**

2. **De ο-groep** (tweede declinatie). De woorden van deze groep hebben een stam op **-ο**. De nominativus gaat uit op:

- a. **-ος** (gen. **-ου**), bijv. **ὁ δοῦλος** slaaf
- b. **-ον** (gen. **-ου**), bijv. **τὸ θηρίον** dier
- c. **-ους** (gen. **-οῦ**), bijv. **ὁ νοῦς** verstand
- d. **-οῦν** (gen. **-οῦ**), bijv. **τὸ ὄστον** bot

#### Onthoud 2

Tot de ο-groep behoren de

- mannelijke woorden op **-ος/-οῦς**
- onzijdige woorden op **-ον/-οῦν**
- enkele vrouwelijke woorden op **-ος**

3. **De gemengde groep** (derde declinatie). Hiertoef behoren alle woorden die niet tot de η/α- of ο-groep behoren. De stam kan uitgaan op een medeklinker of klinker. Om de medeklinker-stam te kennen moet je de genitivus weten. Deze wordt in woordenlijsten, aantekeningen en woordenboeken opgegeven. De genitivus-uitgang **-ος** staat namelijk achter de stammedeklinker. Ook de uitgangen van de andere naamvallen komen achter deze medeklinker. Er zijn vier groepen te onderscheiden:

- a. Woorden waarvan de stam eindigt op een medeklinker, bijvoorbeeld:

- **ὁ σωτήρ** (gen. **σωτήρος**) redder (stam op **-ρ**)
- **ὁ πατήρ** (gen. **πατρός**) vader (stam op **-τερ/-τρ**)
- **ὁ Κύκλωψ** (gen. **Κύκλωπος**) Cycloop (stam op **-π**)
- **τὸ σῶμα** (gen. **σώματος**) lichaam (stam op **-τ**)
- **ἡ γυνή** (gen. **γυναικός**) vrouw (stam op **-κ**)
- **ἡγεμών** (gen. **ἡγεμόνος**) aanvoerder (stam op **-ν**)
- **ὁ λέων** (gen. **λέοντος**) leeuw (stam op **-ντ**)

- b. Woorden waarvan de stam eindigt op een **-σ**, bijvoorbeeld:

- **τὸ ἔθνος** (gen. **ἔθνους**) volk
- **(ὁ) Σωκράτης** (gen. **Σωκράτους**) Sokrates
- **(ὁ) Ἡρακλῆς** (gen. **Ἡρακλέους**) Herakles

- c. Woorden waarvan de stam eindigt op een klinker, bijvoorbeeld:

- **ἡ πόλις** (gen. **πόλεως**) stad
- **ὁ βασιλεύς** (gen. **βασιλέως**) koning
- **ὁ ἰχθύς** (gen. **ἰχθύος**) vis

- d. Woorden met een onregelmatige verbuiging:

- **ἡ ναῦς** (gen. **νεώς**) schip
- **(ὁ) Ζεὺς** (gen. **Διός** of **Ζηνός**) Zeus

## 2. Overzicht zelfstandig naamwoord

a/η-groep	strijd	streek	zee	meester	jongeman
nom. ev. <sup>1</sup>	ἡ μάχη	ἡ χώρα	ἡ θάλαττα	ὁ δεσπότης	ὁ νεανίας
gen.	τῆς μάχης	τῆς χώρας	τῆς θαλάττης	τοῦ δεσπότου	τοῦ νεανίου
dat.	τῇ μάχῃ	τῇ χώρῃ	τῇ θαλάττῃ	τῷ δεσπότῃ	τῷ νεανίᾳ
acc.	τὴν μάχην	τὴν χώραν	τὴν θάλατταν	τὸν δεσπότην	τὸν νεανίαν
voc.				(ὦ) δέσποτα	(ὦ) νεανία
nom. mv. <sup>1</sup>	αἱ μάχαι	αἱ χώραι	αἱ θάλατται	οἱ δεσπότες	οἱ νεανία
gen.	τῶν μαχῶν	τῶν χωρῶν	τῶν θαλαττῶν	τῶν δεσποτῶν	τῶν νεανιῶν
dat.	ταῖς μάχαις	ταῖς χώραις	ταῖς θαλάτταις	τοῖς δεσπότης	τοῖς νεανίαις
acc.	τάς μάχας	τάς χώρας	τάς θαλάττας	τοὺς δεσπότες	τοὺς νεανίας

o-groep	slaaf	dier	geest	bot
nom. ev. <sup>1</sup>	ὁ δοῦλος	τὸ θηρίον	ὁ νοῦς	τὸ ὄστον*
gen.	τοῦ δούλου	τοῦ θηρίου	τοῦ νοῦ	τοῦ ὄστου
dat.	τῷ δούλῳ	τῷ θηρίῳ	τῷ νῷ	τῷ ὄστῳ
acc.	τὸν δούλον	τὸ θηρίον	τὸν νοῦν	τὸ ὄστον
voc.	(ὦ) δοῦλε			
nom. mv. <sup>1</sup>	οἱ δούλοι	τὰ θηρία	οἱ νοῖ	τὰ ὄστᾶ
gen.	τῶν δούλων	τῶν θηρίων	τῶν νῶν	τῶν ὄστων
dat.	τοῖς δούλοις	τοῖς θηρίοις	τοῖς νοῖς	τοῖς ὄστοις
acc.	τοὺς δούλους	τὰ θηρία	τοὺς νοῦς	τὰ ὄστᾶ

\* Niet in de CvTE-lijst

<sup>1</sup> Naast enkelvoud en meervoud kent het Grieks ook een 'tweevoud', de zgn. dualis. Zie Appendix 1 op pag. 143.

### Onthoud 1

1. Nominativus en accusativus onzijdig hebben altijd dezelfde vorm.
2. Nominativus en accusativus onzijdig meervoud gaan altijd uit op *-α*.

### Onthoud 2

ρ, ε, ι regel: na ρ-, ε- en ι- volgt geen η, maar α.

### Let op 1

dubbelform *χώρας*: 1. gen. enk.  
2. acc. mv.

### Let op 2

ὁ υἱός 'zoon' wordt verbogen als ὁ δοῦλος. Daarnaast komen de volgende vormen voor:

enk.: τοῦ υἱέος, τῷ υἱεῖ

mv.: οἱ/τοὺς υἱεῖς, τῶν υἱέων, τοῖς υἱεῖσι(ν)

gemengde groep: medeklinkergroep					
	redder	vader	lichaam	vrouw	leeuw
<b>nom. ev.</b>	ὁ σωτήρ	ὁ πατήρ	τὸ σῶμα	ἡ γυνή	ὁ λέων
<b>gen.</b>	τοῦ σωτήρος	τοῦ πατρός	τοῦ σώματος	τῆς γυναικός	τοῦ λέοντος
<b>dat.</b>	τῷ σωτήρι	τῷ πατρί	τῷ σώματι	τῇ γυναικί	τῷ λέοντι
<b>acc.</b>	τὸν σωτήρα	τὸν πατέρα	τὸ σῶμα	τὴν γυναῖκα	τὸν λέοντα
<b>voc.</b>		(ὦ) πάτερ		(ὦ) γυναῖ*	
<b>nom. mv.</b>	οἱ σωτήρες	οἱ πατέρες	τὰ σώματα	αἱ γυναῖκες	οἱ λέοντες
<b>gen.</b>	τῶν σωτήρων	τῶν πατέρων	τῶν σωμάτων	τῶν γυναικῶν	τῶν λεόντων
<b>dat.</b>	τοῖς σωτήσι(v)	τοῖς πατράσι(v)	τοῖς σώμασι(v)	ταῖς γυναίξι(v)	τοῖς λέουσι(v)
<b>acc.</b>	τούς σωτήρας	τούς πατέρας	τὰ σώματα	τὰς γυναῖκας	τούς λέοντας

gemengde groep: medeklinkergroep op -ος/-ης (stam op σ)			
	volk	Sokrates	Herakles
<b>nom. ev.</b>	τὸ ἔθνος	(ὁ) Σωκράτης	(ὁ) Ἡρακλῆς
<b>gen.</b>	τοῦ ἔθνους (< ε-ος)	(τοῦ) Σωκράτους (< ε-ος)	(τοῦ) Ἡρακλέους (< -έε-ος)
<b>dat.</b>	τῷ ἔθνει	(τῷ) Σωκράτει	(τῷ) Ἡρακλεῖ
<b>acc.</b>	τὸ ἔθνος	(τὸν) Σωκράτη (< ε-α)	(τὸν) Ἡρακλέα
<b>voc.</b>		(ὦ) Σώκρατες	(ὦ) Ἡράκλεις
<b>nom. mv.</b>	τὰ ἔθνη (< ε-α)		
<b>gen.</b>	τῶν ἔθνων		
<b>dat.</b>	τοῖς ἔθνεσι(v)		
<b>acc.</b>	τὰ ἔθνη		

gemengde groep: klinkergroep/onregelmatige groep					
	stad	koning	vis	schip	Zeus
<b>nom. ev.</b>	ἡ πόλις	ὁ βασιλεύς	ὁ ἰχθύς	ἡ ναῦς	(ὁ) Ζεὺς
<b>gen.</b>	τῆς πόλεως	τοῦ βασιλέως	τοῦ ἰχθύος	τῆς νεώς	(τοῦ) Διός / Ζηνός
<b>dat.</b>	τῇ πόλει	τῷ βασιλεῖ	τῷ ἰχθύϊ	τῇ νηϊ	(τῷ) Δίι / Ζηνί
<b>acc.</b>	τὴν πόλιν	τὸν βασιλέα	τὸν ἰχθύν	τὴν ναῦν	(τὸν) Δία / Ζῆνα
<b>voc.</b>		(ὦ) βασιλεῦ			(ὦ) Ζεῦ
<b>nom. mv.</b>	αἱ πόλεις	οἱ βασιλεῖς	οἱ ἰχθύες	αἱ νῆες	
<b>gen.</b>	τῶν πόλεων	τῶν βασιλέων	τῶν ἰχθύων	τῶν νεῶν	
<b>dat.</b>	ταῖς πόλεσι(v)	τοῖς βασιλεῦσι(v)	τοῖς ἰχθύσι(v)	ταῖς ναυσί(v)	
<b>acc.</b>	τὰς πόλεις	τούς βασιλέας	τούς ἰχθύς	τὰς ναῦς	

**Let op 1**

De dativus meervoud gaat uit op **-σι** of **-σιν**: de slot-**v** wordt vaak weggelaten wanneer het volgende woord begint met een medeklinker.

**Let op 2**

Op dezelfde manier als **ὁ πατήρ** gaan:  
**ἡ μήτηρ** (μητρός) de moeder (stam μητρ-/μητερ-),  
**ἡ θυγάτηρ** (θυγατρός) de dochter (stam θυγατρ-/θυγατερ-),  
**ἡ γαστήρ** (γαστρός) de maag (stam γαστρ-/γαστερ-)

**Onthoud**

Bij de uitgangen van **ἔθνος**, **Σωκράτης** en **Ἡρακλῆς** vindt samentrekking van klinkers plaats:

**ε + ος** → **ους** (gen.enk.)

**ε + α** → **η** (soms **α**) (acc. manl. enk. én nom/acc. onz. mv.)



### 3. Bijzonderheden zelfstandig naamwoord

#### 1. VROUWELIJKE WOORDEN OP -ος

Een klein aantal woorden van het type *δοῦλος* is **vrouwelijk** (dus met lidwoord *ἡ*). De verbuiging van deze woorden is als die van *δοῦλος*:

*ἐν τῇ καλῇ νήσῳ* op het mooie eiland

Veel voorkomende woorden zijn:

<i>ἡ νήσος</i>	het eiland
<i>ἡ ὁδός</i>	de weg
<i>ἡ νόσος</i>	de ziekte
<i>ἡ παρθένος</i>	het meisje
<i>ἡ θεός</i>	de godin (maar: <i>ὁ θεός</i> de god)

Ook de namen van vele steden en (ei)landen op *-ος* zijn vrouwelijk, bijvoorbeeld:

<i>(ἡ) Κόρινθος</i>	Korinthe
<i>(ἡ) Δῆλος</i>	Delos

#### 3. SAMENTREKKING BIJ *ἔθνος/Σωκράτης*-GROEP

Woorden van het type *ἔθνος* en *Σωκράτης* hebben een stam op *-εσ*. De slot-*σ* verdwijnt vóór de uitgang, waarna de *-ε-* samentrekt met de klinker van de uitgang:

*ε + ο* → *ου* (bijv.: *ἔθνε-ος* → *ἔθνους*)

*ε + α* → *η* (soms *α* i.v.m. *ρ, ε, ι*-regel (bijv.: *ἔθνε-α* → *ἔθνη*))

#### Let op

Door *ε + α* → *η* lijkt de regel 'nom. + acc. mv. onzijdig altijd op *α'* niet op te gaan.

#### 2. DE DATIVUS MEERVOUD BIJ MEDEKLINKERSTAMMEN

De dativus meervoud van de woorden met stam op medeklinker vertoont een paar bijzonderheden: andere spelling (*κ/γ/χ + σ > ξ*), uitval van medeklinkers (zoals de *τ* of *ν*) en/of klankverandering. Zie hiervoor onderstaand schema:

<i>κ/γ/χ</i>	+	<i>σ</i>	→	<i>ξ</i>
<i>π/β/φ</i>	+	<i>σ</i>	→	<i>ψ</i>
<i>τ/δ/θ</i>	+	<i>σ</i>	→	<i>σ</i> ( <i>τ/δ/θ</i> verdwijnen voor <i>σ</i> )
<i>ν</i>	+	<i>σ</i>	→	<i>σ</i> ( <i>ν</i> verdwijnt voor <i>σ</i> )
<i>κτ</i>	+	<i>σ</i>	→	<i>ξ</i> ( <i>τ</i> verdwijnt, <i>κ + σ = ξ</i> )
<i>ντ</i>	+	<i>σ</i>	→	<i>σ</i> ( <i>τ</i> verdwijnt, <i>ν</i> valt uit, de voorafgaande klinker wordt verlengd, bijvoorbeeld <i>ο &gt; ου, α &gt; ᾱ</i> )

Voorbeelden:

<i>ἡ νύξ</i> ( <i>νυκτός</i> )	de nacht	dat. mv. <i>νυξί(ν)</i>	uit <i>νυκτ-σί(ν)</i> : <i>κτσ &gt; ξ</i>
<i>ὁ Κύκλωψ</i> ( <i>Κύκλωπος</i> )	Kykloop/Cycloop	<i>Κύκλωψι(ν)</i>	uit <i>Κύκλωπ-σι(ν)</i> : <i>πσ &gt; ψ</i>
<i>τὸ σῶμα</i> ( <i>σώματος</i> )	het lichaam	<i>σώμασι(ν)</i>	uit <i>σώματ-σι(ν)</i> : <i>τσ &gt; σ</i>
<i>ἡ φροντίς</i> ( <i>φροντίδος</i> )	de zorg	<i>φροντίσι(ν)</i>	uit <i>φροντίδ-σι(ν)</i> : <i>δσ &gt; σ</i>
<i>ὁ ἡγεμών</i> ( <i>ἡγεμόνος</i> )	de aanvoerder, de gids	<i>ἡγεμόσι(ν)</i>	uit <i>ἡγεμόν-σι(ν)</i> : <i>νσ &gt; σ</i>
<i>ὁ λέων</i> ( <i>λέοντος</i> )	de leeuw	<i>λέουσι(ν)</i>	uit <i>λέοντ-σι(ν)</i> : <i>οντσ &gt; ουσ</i>
<i>πάντες</i> ( <i>πάντων</i> )	alle(n)	<i>πᾶσι(ν)</i>	uit <i>παντ-σι(ν)</i> : <i>αντσ &gt; ᾱσ</i>
<i>ὁ ἀνὴρ</i> ( <i>ἀνδρός</i> )	de man	<i>ἀνδράσι(ν)</i>	uit <i>ἀνδρ-σι(ν)</i> : <i>δρσ &gt; δρασ</i>
<i>ὁ πατήρ</i> ( <i>πατρός</i> )	de vader	<i>πατράσι(ν)</i>	uit <i>πατρ-σι(ν)</i> : <i>τρσ &gt; τρασ</i>